

NORGES VASSDRAGS- OG
ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Deres ref: 20190232
Vår ref: 2024/85997
Dato: 21.05.2024
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

UTTALELSE – KONSESJONSBEHANDLING - FOLLEBU KRAFTVERK

Vi viser til den pågående konsesjonsbehandlingen av Follebu kraftverk, med saksnummer 20190232. Vi har ikke vært informert om saken før i april 2024, og har derfor ikke hatt mulighet til å sende inn høringsinnspill. Vi har nå likevel fått mulighet til å sende inn en uttalelse i forkant av befaringen av kraftverket.

Regelverk – Generelle betraktninger

Lov om dyrevelferd jfr. §§ 2, 3, 15.

Dyrevelferdslovens bestemmelser gjelder også for ville dyr, og følgelig også for villfisk i vassdragene. De som bygger og eier vannkraftanlegg, har plikt til å vurdere om anlegget innebærer fare for at fisk blir skadet og drept. Dersom det er slik fare, har utbyggeren og eieren plikt til å vurdere om belastningene for fisken er «unødige» etter dyrevelferdsloven § 3, og hvilke tiltak som er mulige for å utelukke eller redusere belastningene.

Fisk kan skades ved vandring gjennom turbiner, og utsettes enten for langvarige påkjenninger før de dør, eller dør som en direkte følge av at de fanges inne i turbinene og kvernes levende. De påkjenninger og belastninger den enkelte fisk påføres som følge av at den svømmer inn i vannkraftturbiner, anses å være i strid med dyrevelferdslovens bestemmelser. Dette, forutsatt at belastningene er "unødige". Vi mener at hensynet til dyrevelferden skal vektlegges og at det treffes tiltak for å forhindre at fisk i vassdrag skades eller dør.

Dersom utbyggeren eller eieren gjør det som er mulig innen rimelighetens grenser for å beskytte fisken, vil resterende belastninger neppe regnes å være «unødige». Samfunnsnyttan av kraftanlegget vil da oppveie belastningene for fisken. Det er denne beskyttelsesplikten i § 3 som i hovedsak kommer til anvendelse, men hva som er nødvendig av tiltak må også ses i lys av lovens § 15.

Dyrevelferdsloven § 15 første og annet ledd krever:

«Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger skal utføres eller oppføres og holdes ved like slik at dyr ikke utsettes for fare for unødige påkjenninger og belastninger. Det skal ikke brukes piggråd i gjerde for å regulere dyrs ferdsel.»

Den som er ansvarlig for bygningen, gjerdet og innretningen, skal føre nødvendig tilsyn med disse og gjennomføre nødvendige tiltak for å kunne oppdage, forebygge og avhjelpe fare for unødige påkjenninger og belastninger.»

I Ot.prp. nr. 15 står det dette om bestemmelsen: «Første ledd omfatter bygninger, gjerder og andre mindre innretninger som kan utgjøre en fare for dyrs velferd, uavhengig av om de primært er satt opp eller innrettet med tanke på dyr eller dyrehold, eller ikke. ... Bestemmelsen skal ikke tolkes så vidt at den er begrensende for ønsket samfunnsutvikling, men fastsetter en plikt til å iverksette nødvendige tiltak for å redusere fare for unødige påkjenninger og belastninger hos dyr når det oppføres bygninger, gjerder o.l. Bestemmelsen innebærer blant annet at man der det er mulig skal søke å unngå at dyr utsettes for unødige skader.» Om plikten til å føre tilsyn står det: «Andre ledd om å holde tilsyn med bygning, gjerde og innretninger må vurderes konkret, og kravet til tilsyn må stå i forhold til faren for påkjenninger og belastninger. Vesentlig fare for alvorlige påkjenninger og belastninger vil i prinsippet fordre mer omfattende tilsyn.»

Konsesjonsbehandlingen ved Follebu kraftverk

Vi har lest gjennom konsesjonssøknaden, høringsinnspillene med vedlegg, samt søkers kommentarer til innspillene. Tiltakene i søknaden virker bare å adressere noen av problemstillingene som er listet opp, og fremstår dermed ikke optimal. Det har kommet inn høringsinnspill som adresserer dette. Follebu kraftverk har kommet med kommentarer til disse, der de imøtekommer flere av innspillene, og forklarer hvorfor de fortsatt er uenig i noen av forslagene.

Mattilsynet har ikke teknisk kompetanse til å gå inn på detaljer i løsningene som er skissert av partene, men vi har likevel følgende betraktninger i forhold til noen av løsningene som er skissert:

- Hindring av at fisk går i turbinen: Varegrind med lysåpning som hindrer nedvandrende småørret i å gå gjennom virker som et fornuftig tiltak. Selv om turbinen er av en "snillere" type enn andre, vil det alltid være en fare for skader på fisk som går gjennom. Da det virker som at det kan la seg gjøre å sette opp en varegrind før inntaket, så vil denne risikoen i stor grad kunne elimineres. Dette fremstår for oss som det viktigste tiltaket i forhold til ivaretagelse av dyrevelferden.
- Forbedringer av strekning forbi kraftverket: Det bør velge en løsning som står seg over tid, som med høyest sannsynlighet ikke krever mye arbeider med reparasjoner etter flom. Dette bør utredes tilstrekkelig før en avgjørelse tas.
- Bevaring av dagens fisketrapp: Det virker som denne fungerer godt for ørreten, og har et gyteområde i tillegg. Fra ståsted i dyrevelferdsloven, er det viktig å ikke glemme de andre artene i vassdraget, selv om spesielt storørreten har høy prioritet i annet regelverk. Fisk i laksefamilien er bedre til å hoppe enn andre arter. Tradisjonelle laksetrapp med høye nivåer mellom kulpene kan være til hinder for andre arter. Modifisering av trapper, med en slisse som går lenger ned mot bunnen, kan føre til at flere arter vil kunne ta den i bruk. I den grad det er mulig å tilpasse løsningene for andre arter, vil dette være positivt.

Mattilsynet forventer at det gjøres en reell og god vurdering av tiltakene som kan gjøres for å ivareta dyrevelferden i den videre behandlingen av konsesjonssaken.

Med hilsen

Stig Risbergsæter

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

